

Prof. zw. dr hab. Kazimierz Wolny-Zmorzyński
Kierownik
Katedry Gatunków Medialnych
Wydział Nauk Społecznych
Uniwersytet Papieski Jan Pawła II w Krakowie

Uniwersytet Wrocławski Dziekanat Wydziału Filologicznego (6)		
Wpłynęło do WF	04 -01- 2019	Zarejestrowano
Wpł. do jedn. org.	Data	Symbol
Znak sprawy		

**Recenzja pracy doktorskiej
mgra Jakuba Wilka
*Dyskursywny profil słuchacza
Pierwszego Programu Polskiego Radia***

Promotor: prof. dr hab. Jerzy Biniewicz

Przedstawiona do recenzji praca doktorska autorstwa mgra Jakuba Wilka liczy 325 stron znormalizowanego maszynopisu, składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, bibliografii, streszczenia.

Rozdziały nie są zatytułowane tradycyjnie, ich nazwy nie ogniskują problemów ujmowanych w danych częściach pracy, wskazują raczej na bardziej techniczne podejście przez Badacza do zagadnień. Nie ukrywam - nie jestem zwolennikiem takiego technicznego sposobu tytułowania rozdziałów pracy, wolę ten utrzymany w starszej konwencji, w którym kolejne tytuły wskazują od razu na zagadnienia ujęte w poszczególnych rozdziałach, gdzie widać jak stopniowo temat jest pogłębiany i rozwijany. Jednak po wnikliwej lekturze całości pracy przekonałem się do zaproponowanego przez Doktoranta pomysłu i nie mam do takiej propozycji zastrzeżeń.

Pierwszy rozdział dysertacji nosi tytuł „Rys historyczny”, w którym Doktorant klarownie przybliżył fakty dotyczące historii Polskiego Radia, z wyczuciem wskazał na te najważniejsze, by wprowadzić czytelnika w klimat zagadnienia.

W drugim rozdziale pt. „Umocowanie teoretyczne” mgr Jakub Wilk uporządkował – jak sama nazwa rozdziału wskazuje - teorię na temat m.in. tekstu, dyskursu, krytycznego ujęcia analizy dyskursu (KAD),

interdyskursu, opinii publicznej. Klarownie zestawiał wywody innych badaczy (m.in. Bartmińskiego, Głowińskiego, Dąbrowskiej, Faucaulta, van Dijka, Bieleckiej-Prus, Piekota, Ociepki, McQuaila), od razu się do nich ustosunkowując.

W trzecim rozdziale zatytułowanym „Metodologia” Doktorant omówił przedmiot badań, opisał wnikliwie studia przez siebie poczynione nad ustaleniem teoretycznego profilu słuchacza Pierwszego Programu Polskiego Radia. Badania zostały podparte także teoretycznymi rozważaniami (Sambora Gruczy, Elżbiety Hajnicz, Marka Łukasika) wreszcie w rozdziale czwartym pt. „Wyniki” mgr Jakub Wilk zaprezentował rezultaty swych badań przy zastosowaniu analizy ilościowej i jakościowej.

W części teoretycznej mgr Jakub Wilk popisał się – w najlepszym tego słowa znaczeniu - znajomością problematyki, przybliżył różne teorie na temat dyskursu oraz koncepcji odbioru przekazu medialnego. Wywód jest klarowny, Doktorant zapanował nad jego przekazem, co świadczy na Jego korzyść, że poznał, zrozumiał i właściwie przyjrzał się stanowi badań interesującego Go zagadnienia, wreszcie ze znanstwem opowiedział o nim.

Część metodologiczna, w moim odczuciu zasługuje na pochwałę, nie budzi żadnych zastrzeżeń. Doktorant traktuje – całkiem słusznie - przekaz antenowy stacji radiowej, jako „tekst” i w swoich badaniach nad nim się pochyla, przyglądając się składowym komunikatów nadawcy i zastanawia się jak wpływają one na odbiorcę – profilowanego wykształconego, posiadającego rozbudowaną „wiedzę ogólną” lub nawet niewykształconego.

Godne podziwu jest to, że mgr Jakub Wilk przyjrzał się bardzo wnikliwie ramówce Pierwszego Programu Polskiego Radia i proponowanym przez tę stację programom oraz sposobom ich redagowania, zwrócił uwagę na zastosowanie konkretnych środków językowych, strategii komunikacji w relacji słuchacz - prowadzący, doborowi i sposobowi prezentacji omawianych tematów, przyjmowanym rolom w tej

komunikacji, implikowanym dyskursywnym oczekiwaniom nadawcy wobec odbiorcy.

Doktorant prześledził i przeanalizował programy emitowane w ciągu wybranego tygodnia (20-26.02.2017; jak dowiódł w badaniach to spory materiał), rozpisał je według czasu trwania poszczególnych audycji (obserwacja ilościowa i jakościowa), rozbijając je na konkretne dni od poniedziałku do niedzieli. Badania i wywody zilustrował rzetelnymi i czytelnymi tabelami własnego autorstwa (to benedyktyńska, bardzo dokładna praca, która jest dodatkowym walorem tej dysertacji).

Mgr Jakub Wilk na podstawie szczegółowych badań osiągnął zamierzony cel. Dokonał analizy treści programów emitowanych przez Pierwszy Program Polskiego Radia w pasmach porannym, popołudniowym, wieczornym i nocnym, udało Mu się także na tej podstawie zarysować teoretyczny model odbiorcy tej stacji, grupując go w kilku zbiorach (dokładny opis w podsumowaniu na stronach 294-302).

Zagadnienie, nad którym pochylił się mgr Jakub Wilk jest mi na tyle bliskie, na ile sam opracowałem przed laty model odbiorcy fotograficznych gatunków dziennikarskich w książce „Jaka informacja? Rzecz o percepcji fotograficznych gatunków dziennikarskich” (Kraków 2011). Zdaję sobie sprawę z tego, że niezręczne jest porównywanie pracy językoznawczej z pracą z dziedziny komunikacji wizualnej, gdzie przede wszystkim obraz przemawia do odbiorcy a nie słowo. Jednak pomyślałem, czy w przyszłości Doktorant nie zechciałby się pokusić o opracowanie realnego słuchacza nie tylko radiowych stacji publicznych, ale także komercyjnych, zestawiając ten dyskursywny profil odbiorcy/słuchacza radia z modelem realnym (studia takie wymagałyby badań ankietowych, rozpisanych wśród odbiorców w różnym wieku).

Mgr Jakub Wilk udowodnił na podstawie badań m.in. to, że Pierwszy Program Polskiego Radia stara się być autorytetem, rozgłośnia, która w relacji ze swymi słuchaczami stoi na stanowisku eksperta, mentora, profesjonalisty, doradcy, nauczyciela, nawet „partnera w negocjowaniu

wizji świata" (s. 273), ale czy z tego powodu nie staje się dla młodszych słuchaczy stacją - po prostu - nudną?

Mgr Jakub Wilk spędził sporo czasu na nasłuchu Pierwszego Programu Polskiego Radia, scharakteryzował poszczególne audycje, ich autorów oraz tematykę, rzeczowo wywody zilustrował konkretnymi przykładami. Dzięki temu mamy pracę nowatorską, wartościową i potrzebną nie tylko dla medioznawców, czy konkretnie samych badaczy radia, ale także dla dziennikarzy radiowych, którym zaproponowany profil odbiorcy powinien posłużyć w tworzeniu autorskich audycji.

Brakło mi jednak w ocenianej pracy porównania (przynajmniej bardzo ogólnego) i omówienia dyskursywnego profilu słuchacza Polskiego Radia Programu Pierwszego z teoretycznym profilem słuchaczy innych stacji radiowych, choćby Trzeciego Programu Polskiego Radia, powszechnie nazywanym „Trójką”, by pozostać przy nadawcy publicznym lub porównania z teoretycznym profilem odbiorcy którejś ze stacji komercyjnych: Radia Zet czy Radia RMF FM.

Odnoszę wrażenie, że po dokonaniu takiego zestawienia - porównania - ten dyskursywny obraz odbiorcy/słuchacza Pierwszego Programu Polskiego Radia byłby pełniejszy, a i wnioski pewno bardziej pogłębione i bogatsze o - przypuszczam - widoczne różnice. Podczas obrony doktorskiej chciałbym poznać opinię Doktoranta na ten temat.

Konkluzja

Praca doktorska mgra Jakuba Wilka pt. *Dyskursywny profil słuchacza Pierwszego Programu Polskiego Radia* spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim i dlatego wnoszę o dopuszczenie mgra Jakuba Wilka do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kazimierz Wolny-Zmorzyński

Kraków, 31 grudnia 2018 roku.